

УКРАЇНА ПІСЛЯВТРА

Результати дослідження

В межах проекту проведені:

- Опитування безпосередньо на Майдані в Києві
особисте інтерв'ю, n=1350, збір даних з 4 до 10 лютого 2014 року
- Онлайн опитування користувачів соціальних мереж
анкетування через ресурс kwiksurveys.com n=3194, збір даних з 7 до 14 лютого 2014 року

NB!

Майдан розглядався як соціо-культурне середовище, учасники якого перебувають у безпосередній взаємодії і, ймовірно, є представниками найбільш активної протестної частини українського суспільства з різних регіонів. Учасники опитування загалом розглядалися як індикативна частина соціуму, пасіонарії, готові змінювати суспільство. Враховуючи ці припущення, дослідження було покликано заміряти їхній рівень патерналізму та рівень погодженості з європейськими цінностями і готовності відповідно діяти.

В обох випадках вибірка сукупність не є ймовірнісною, а отже є нерепрезентативною, і результати слід розглядати лише як тенденції. Разом з тим дослідники намагалися максимально охопити учасників Майдану за віком, статтю та регіоном проживання (див. деталізацію в кінці документа), проводили опитували в різний час доби, у будні та на вихідні. У соціальних мережах посилання на дослідження було поширено організаторами дослідження у Facebook та V Kontakte.

Висновки стисло

- Загалом респонденти погоджуються з більшістю європейських принципів, однак, з показниками, що стосуються сфери «Верховенство права / Правосуддя» респонденти погоджувалися найменше та були найменше готові їх дотримуватися
- Загалом, рівень декларативного погодження із європейськими принципами є вищим, у порівнянні з готовністю їхнього дотримання у власних діях
- Респонденти демонструють схильність до патерналізму. Вищий рівень патерналізму спостерігається у питаннях, що стосуються державного забезпечення добробуту громадян (опіки з боку держави), менший – у питаннях, що стосуються готовності до непопулярних реформ та орієнтації на одного сильного лідера.

Індикатори патерналізму

Патерналізм є компонентом пострадянської культури, що може виступати бар'єром до розширення персональної відповідальності, а відтак ускладнювати наближення до європейського розуміння ролі громадянина. Патерналізм «втримує» людей у радянській логіці, яка є зрозумілішою і видається безпечнішою.

Готовність долучатися до створення порядку денного країни, а не просто очікувати його від політиків, готовність брати на себе відповідальність не лише за свої дії, але й за суспільство загалом є невід'ємним атрибутом і першим кроком до розвитку суб'єктності громадян. Однак такої готовності буде недостатньо без розвитку спроможності діяти, а це вже питання освіти, розвитку критично мислення, вміння формувати та аргументувати свою позицію. Інакше суспільство може хитнути в бік від сталого розвитку, в бік домінування безвідповідальності.

Індикатори європейських цінностей

В дослідженні сформовано індикатори, що вимірювали сприйняття 12 європейських цінностей (згідно проекту Європейської конституції) серед учасників Майдану та інтернет користувачів: Верховенство права (the rule of law), Правосуддя (justice), Дотримання прав людини (respect for human rights), Повага до гідності (respect for human dignity), Демократія (democracy), Свобода (liberty), Плюралізм (pluralism), Солідарність (solidarity), Рівність (equality), Не припустимість дискримінації (non discrimination), Рівність статей (equality between women and men), Толерантність (tolerance).

Цінності деталізувалися у принципах, які в свою чергу у запитальнику деталізувалися у запитання (див. таблицю нижче).

Запитання у анкеті та прив'язка до європейських цінностей та патерналізу

Цінності ¹	Принцип і запитання ²	Середній показник min 1 max 5 (вище значення показника свідчить про більшу відповідність європейським цінностям)	
		Майдан	Онлайн
Верховенство права / Правосуддя	Презумпція невинності людину можна вважати злочинцем лише після того, коли це визнає незалежний суд	4,19	4,52
	Неприпустимість покарання без слідства готовність не підтримати покарання усіх без винятку представників силових структур, які знаходилися на вул. Грушевського під час масових зіткнень	2,17	2,25
	Усі дотримуються правил усі повинні дотримуватися визначених правил, навіть якщо це не завжди вигідно і зручно	4,24	4,44
	Неприпустимість хабарів готовність не віддячити чиновнику, який пришвидшив отримання необхідного документа у скрутний для вас час	3,50	3,41
	Відмова від блату готовність відмовитися пройти поза чергою в кабінет до вашого знайомого чиновника, навіть якщо він сам запросить	3,23	3,37
	Відмова переходити дорогу на червоне світло готовність не перейти вулицю на червоне світло, якщо автомобілів немає в полі зору	2,96	3,39
	Відмова від зарплати «у конверті» готовність не погодитись на отримання неофіційної частини заробітної плати (зарплати «у конверті»), якщо таким чином ви отримуватимете більше	3,16	2,82
Повага до прав людини / Гідність	Непорушність базових прав людини базові права жодної людини не можуть бути порушені, навіть злочинця	4,48	4,65
	Відмова користуватися послугами через порушення гідності готовність відмовитися від відвідування улюбленого кафе у зв'язку із випадками зневажливого ставлення до відвідувачів	4,42	4,74
	Скарга на неякісні послуги готовність офіційно поскаржитися на перевізника через брудний громадський транспорт	3,71	3,67

¹ Враховуючи специфіку опитування, а також взаємопов'язаність європейських цінностей, ці цінності були об'єднані в блоки і запитання були розподілені не рівномірно. В подальшому можлива більш точна операціоналізація та моніторинг

² Для частини запитань твердження були оберненими, аби уникнути очікуваності правильної відповіді

	Неприпустимість образи особистості готовність не голосувати за політика, який публічно образив свого опонента	3,45	3,81
Рівність / Толерантність	Неприпустимість утисків меншин особи, які дозволяють собі ображати представників будь-яких меншин повинні нести за це відповідальність	4,07	4,47
	Рівність можливостей осіб різних статей незалежно від статі особи мають право бути в однаковій мірі залученими до різноманітних видів робіт: від догляду за дітьми до роботи на будівництві	3,90	4,03
Демократія / Свобода / Плюралізм	Демократичний політичний режим найкращим для України політичним режимом буде такий, при якому люди делегують повноваження управляти країною народним обранцям, разом з тим вимагаючи їхньої підзвітності	4,43	4,57
	Готовність контролювати політиків готовність звернутися з офіційною вимогою до кандидата/політичної сили у разі невиконання ними обіцянок	4,37	4,07
	Свобода дій кожна людина може робити що хоче за умов, якщо вона відповідає за свої дії і ці дії не шкодять іншим	4,25	4,40
	Неприпустимість обмеження свободи слова готовність не підтримати заборону діяльності окремих медіа в Україні	3,14	3,60
	Повага до різних точок зору різні думки і точки зору мають однакове право на існування, навіть ті, з якими я категорично не згоден	4,37	4,64
	Неприпустимість уніфікації історії готовність не підтримати законодавчу вимогу трактування історії в один спосіб	3,48	3,79
Солідарність	Спільне відстоювання прав іншого у випадках несправедливих дій щодо окремої людини колеги і однодумці повинні виходити на її захист	4,60	4,72
	Готовність захистити колег готовність стати на захист свого колеги, якого безпідставно звільнили з роботи	4,65	4,38

Ділянка	Принцип і запитання	Показник min 1 max 5 (вище значення показника свідчить про більшу наближеність до патерналізму)	
		Майдан	Онлайн
Патерналізм	Багаті опікуються бідними у суспільстві багаті зобов'язані опікуватися бідними	3,78	3,37
	Держава відповідає за благополуччя громадян держава відповідає за матеріальне благополуччя громадян	4,13	3,77
	Концентрація влади в руках одного лідера більшість владних повноважень в країні повинні бути	2,41	1,76

	зосереджені у руках однієї сильної та справедливої людини		
	Держава гарантує робоче місце державна повинна кожному гарантувати робоче місце	4,22	3,60
	Відмова від реформ, які спрямовані на добробут у майбутньому, але погіршать матеріальний стан сьогодні якщо впровадження реформ, спрямованих на досягнення добробуту у майбутньому, негативно вплине на матеріальний стан населення сьогодні, то від них слід відмовитися	2,58	1,97
	Неготовність до збільшення тарифів ЖКГ готовність до того, що реформування ЖКГ спричинить відчутне збільшення тарифів	3,15	2,62

Деталізація результатів дослідження

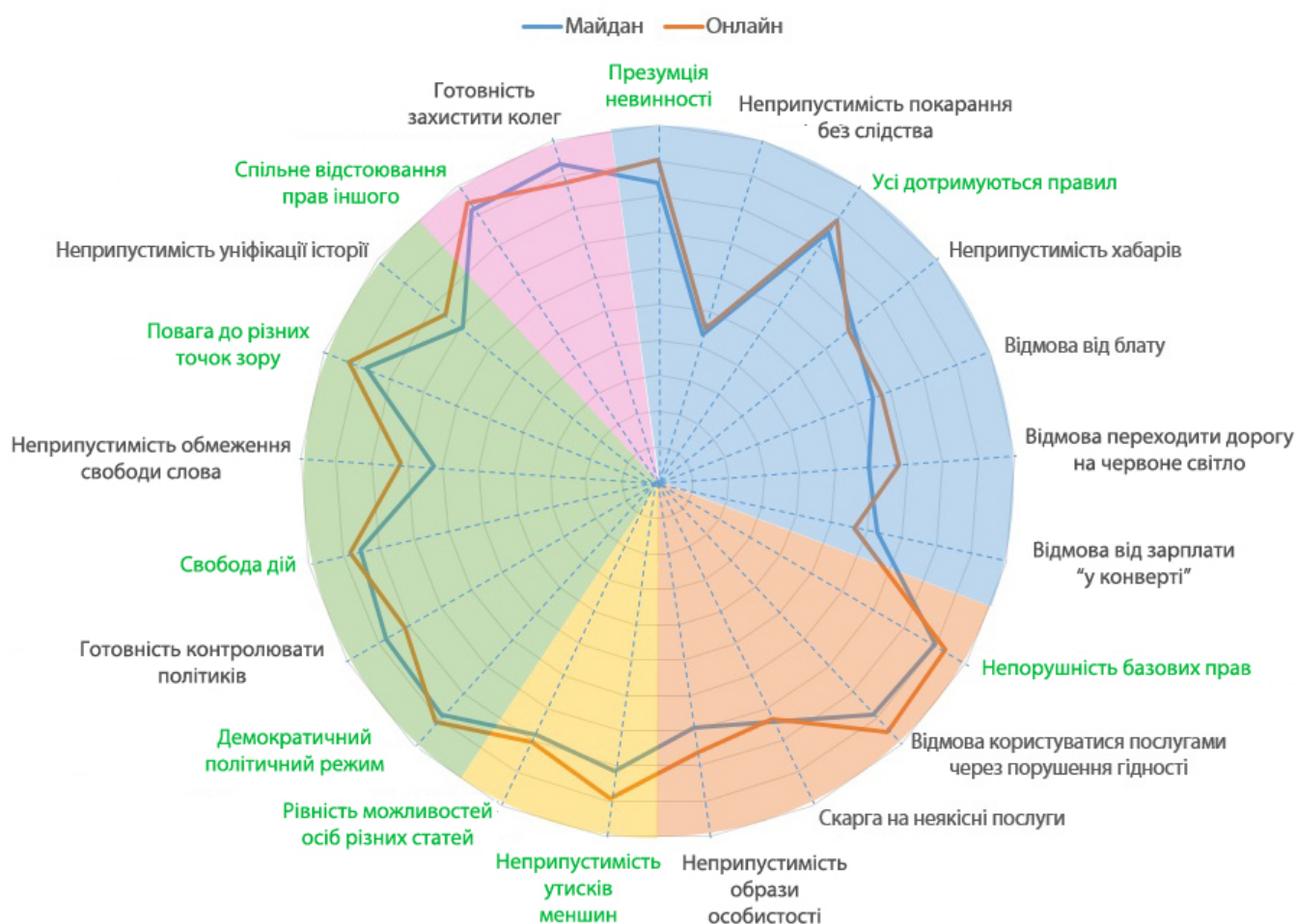
Європейські цінності

Діаграма демонструє рівень погодження з твердженнями, наведеними повністю вище у таблиці, та рівень готовності діяти відповідно до цих тверджень. Чим ближчим показник є до зовнішнього контуру кола, тим більш втіленим виглядає європейський принцип, чим ближче значення до центру, тим гіршою є ситуація.

Пояснення кольорів секторів кола
Верховенство права / Правосуддя
Повага до прав людини / Гідність
Рівність / Толерантність
Демократія / Свобода / Плюралізм
Солідарність

Пояснення кольорів шрифту на діаграмі
Зелений — твердження
Чорний — установки на дію

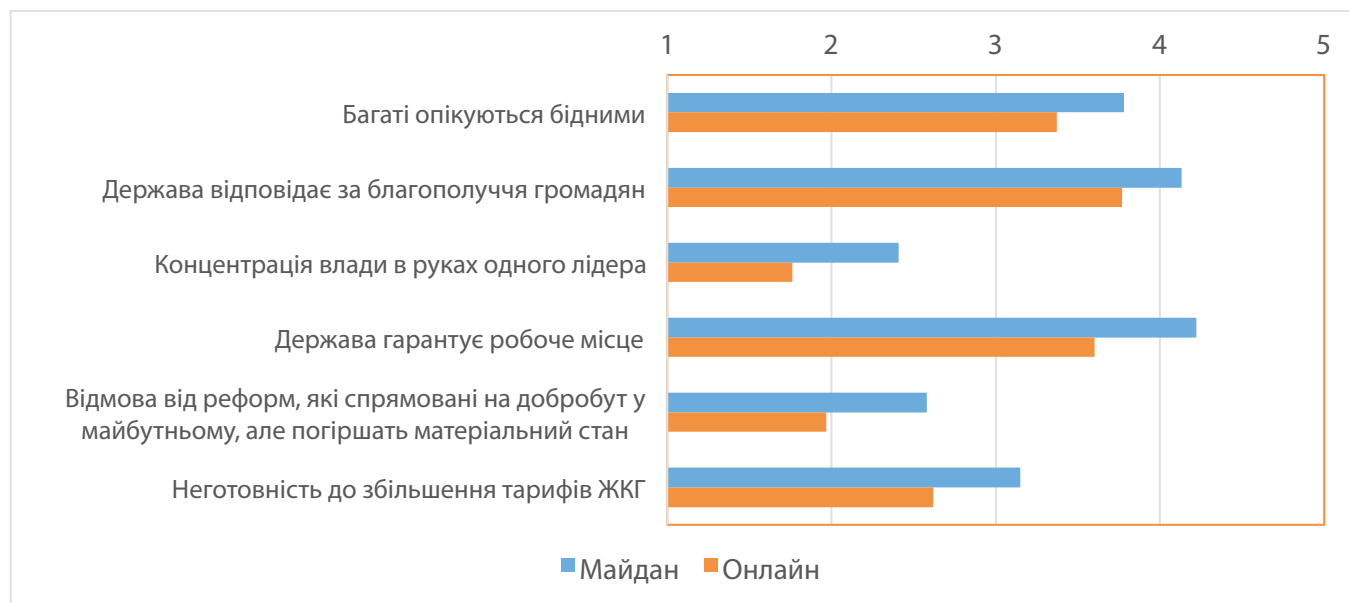
Діаграма демонструє просідання у ділянці Верховенство права / Правосуддя, а також менший рівень готовності діяти в межах європейських принципів, порівняно із рівнем погодження з твердженнями, що їх декларують.

Патерналізм

Чим більшою є наближеність показника до 5, тим більш втіленими є прояви патерналізму, чим ближче до 1, тим меншою продемонстрована схильність до нього, показник у 2,5 є серединою шкали.

Респонденти схильні вважати, що держава має гарантувати людині робоче місце, що держава відповідає за благополуччя громадян, що багаті мають опікуватися бідними. Респонденти радше не погоджувалися з тим, що влада має бути сконцентрована в руках одного сильного та справедливого лідера, і виявляли готовність до реформ, що можуть погіршити матеріальний стан сьогодні.

Відмінності³ між тими, хто був і не був на Майдані

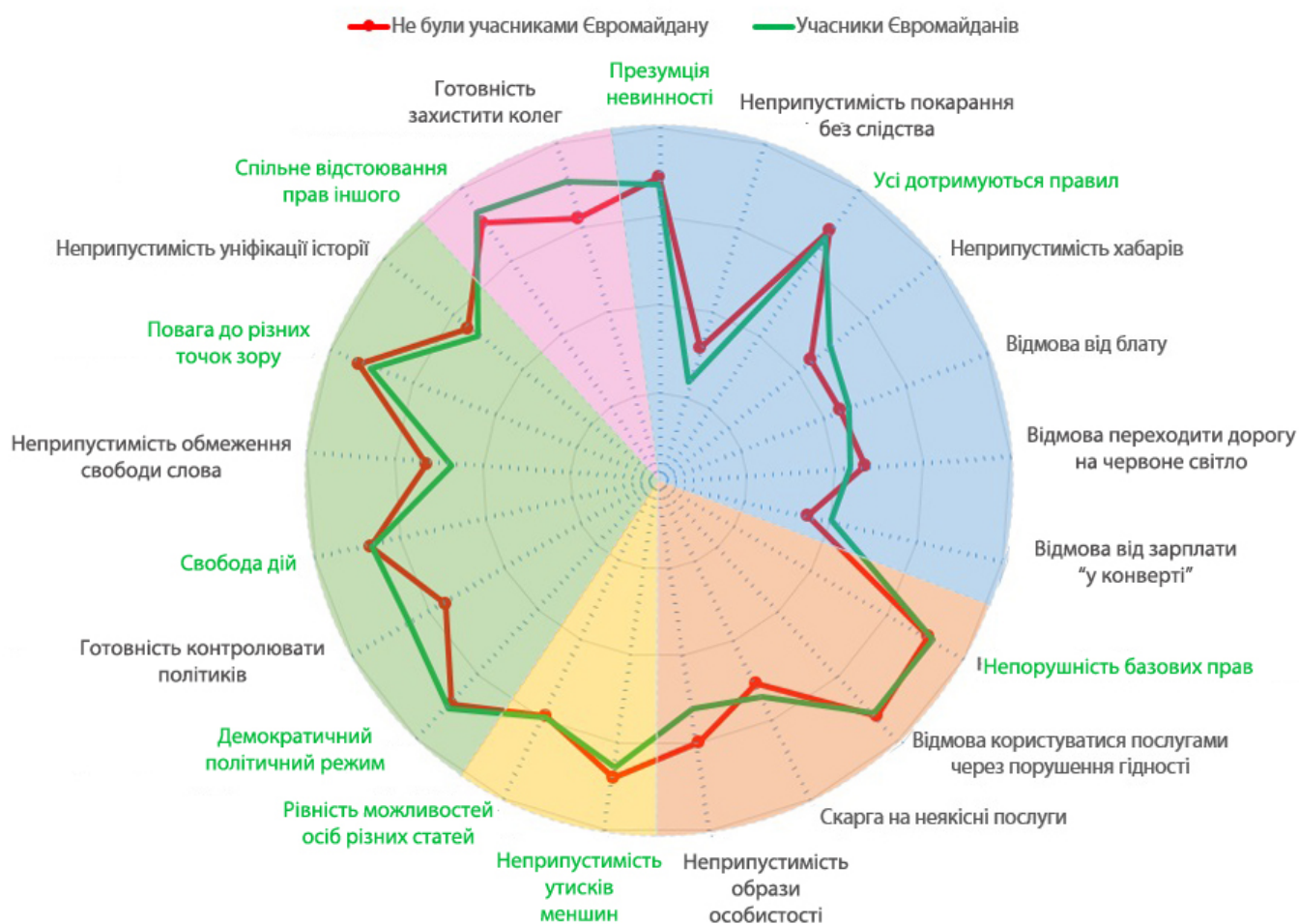
Серед респондентів, які взяли участь в онлайн опитуванні, були не учасники Євромайдану (n=550). Порівнюючи їхні відповіді з відповідями тих, хто відвідував Євромайдан в Києві та/або у своєму регіоні (інтегровані дані онлайн дослідження та опитування безпосередньо на Майдані в Києві) можна говорити про такі тенденції:

- Учасники Євромайдану в окремих питаннях є більш категоричними, зокрема, більше припускають покарання без слідства, допускають образу свого опонента, заборону окремих ЗМІ в Україні тощо
- Ті хто не були на Євромайдані, натомість, вказують на меншу готовність до дій щодо контролю політиків та захисту прав інших, більше орієнтовані на відтворення корупційних практик

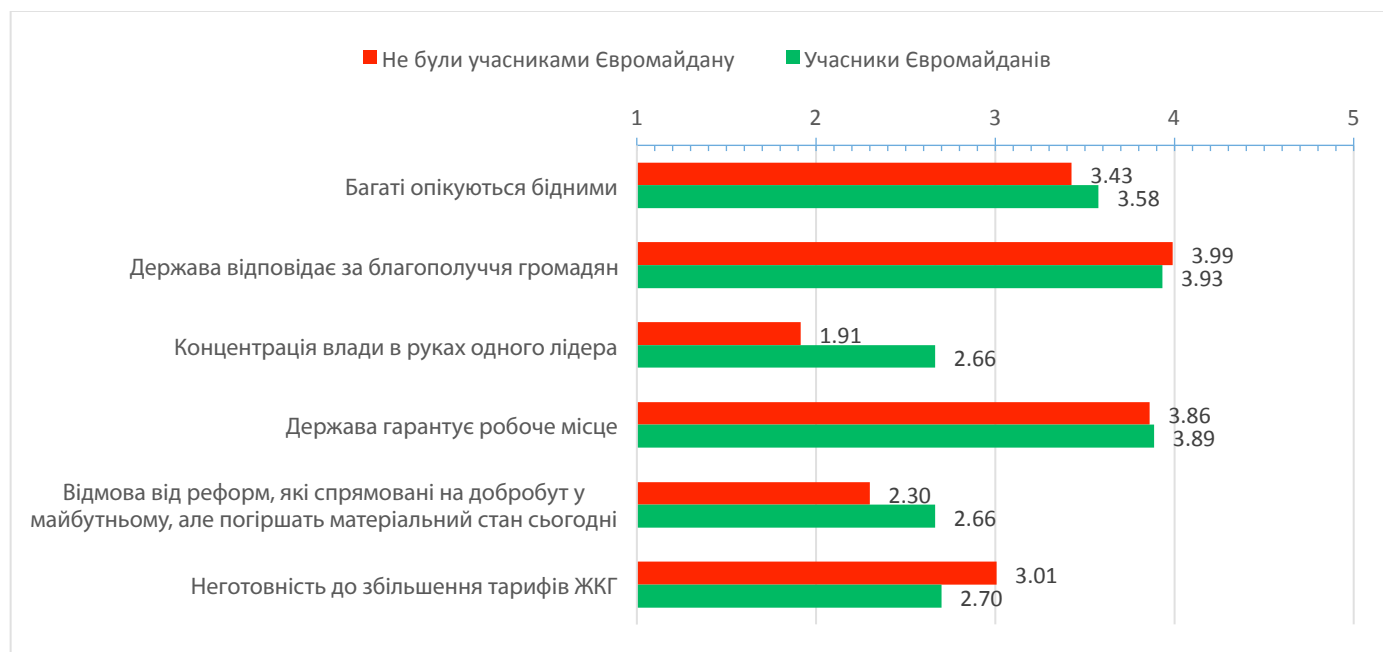
Пояснення кольорів секторів кола
Верховенство права / Правосуддя
Повага до прав людини / Гідність
Рівність / Толерантність
Демократія / Свобода / Плюралізм
Солідарність

Пояснення кольорів шрифту на діаграмі
Зелений — твердження
Чорний — установки на дію

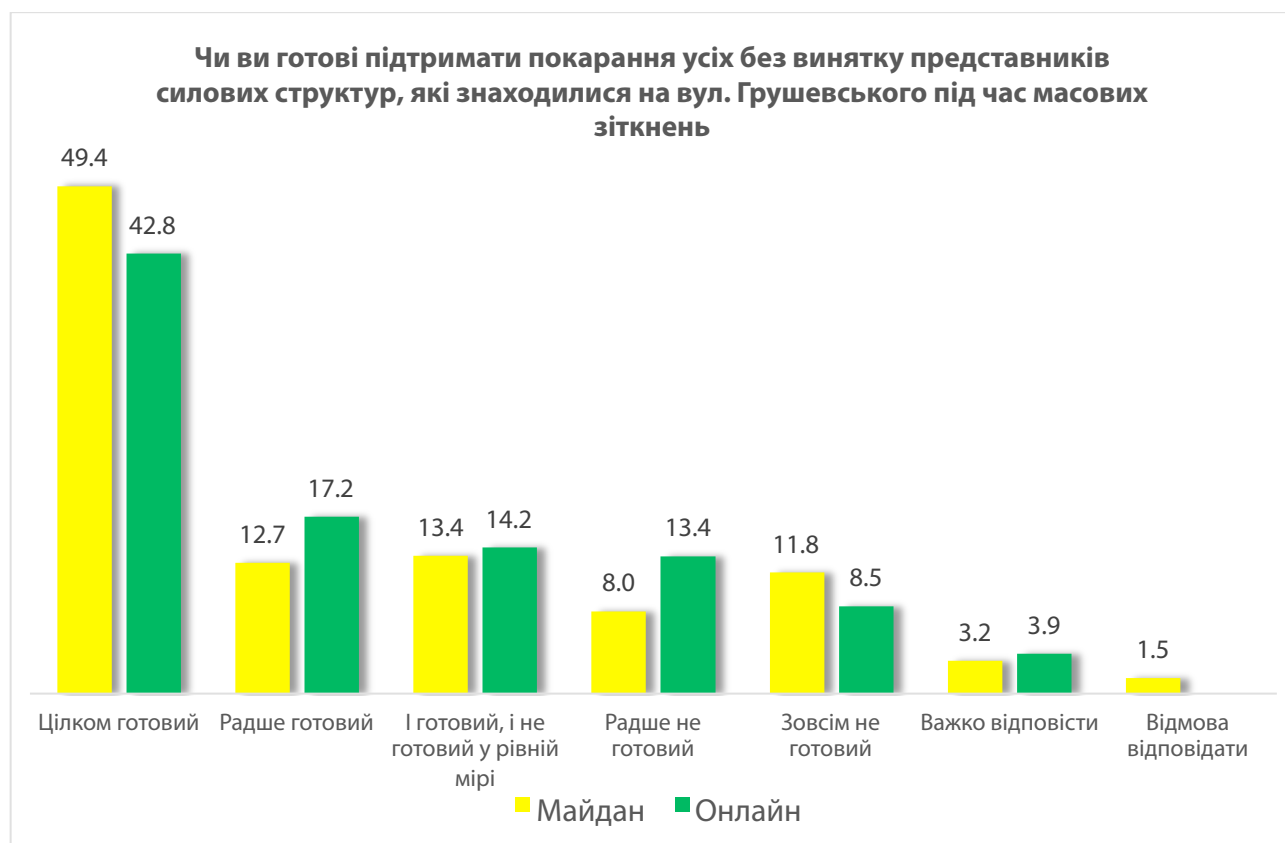
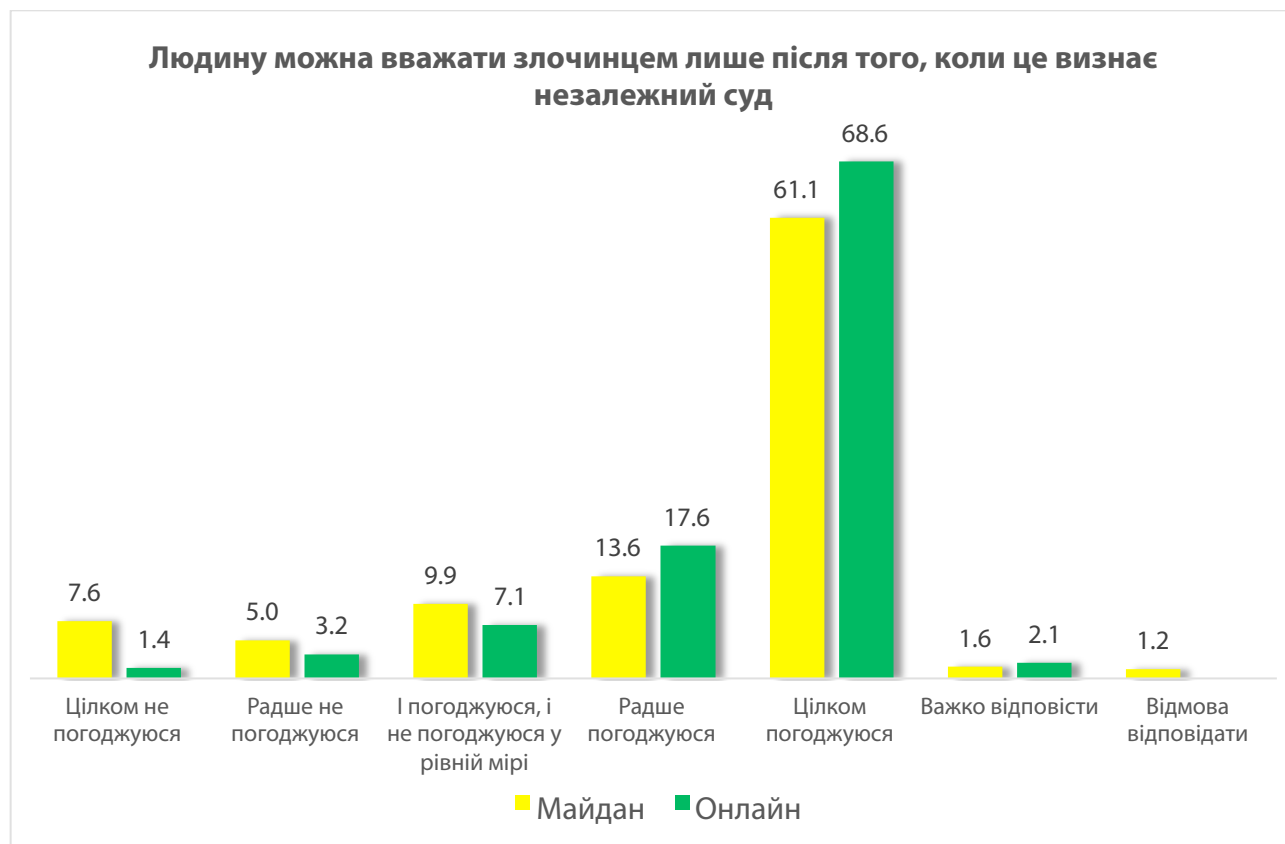
³ Зазначені відмінності у оцінках можуть бути частково пояснені самим фактом перебування на Майдані, тобто у небуденних, емоційно напружених обставинах.

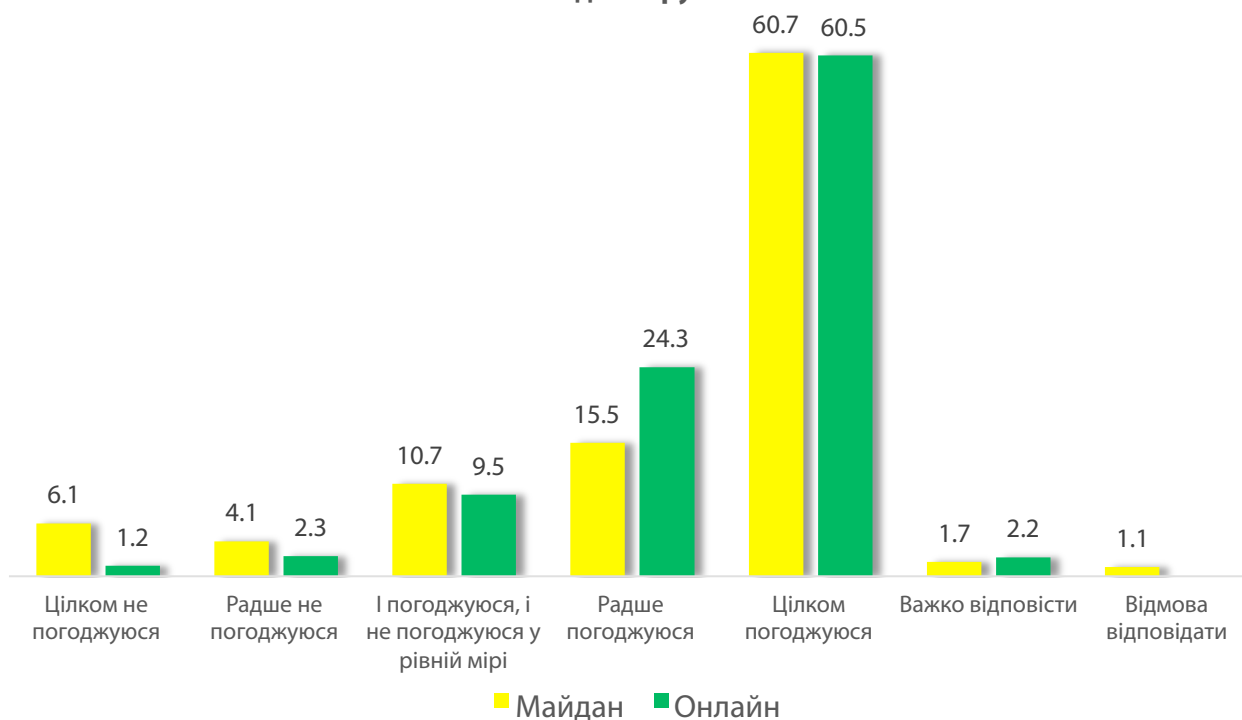
Прояви патерналізму учасників Євромайдану та тих, хто не був на Майдані відрізняються тим, що майданівці дещо більш орієнтовані на концентрацію влади в руках одного лідера

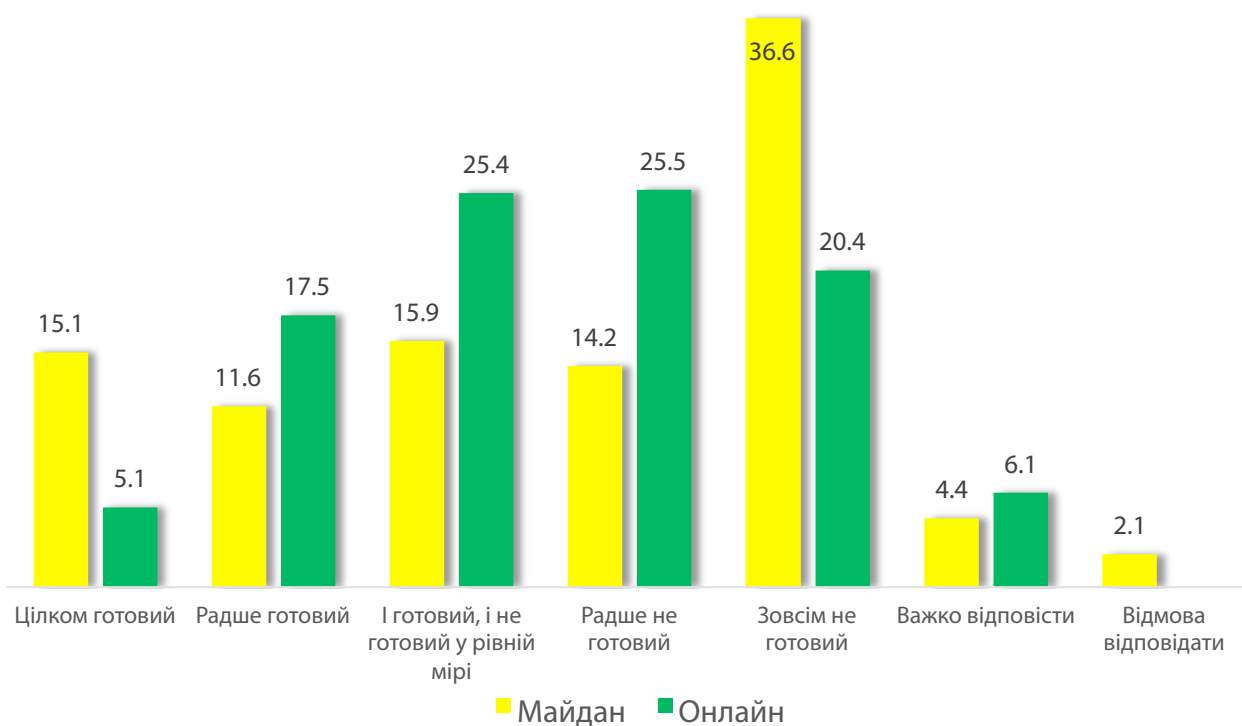
Деталізація по запитаннях

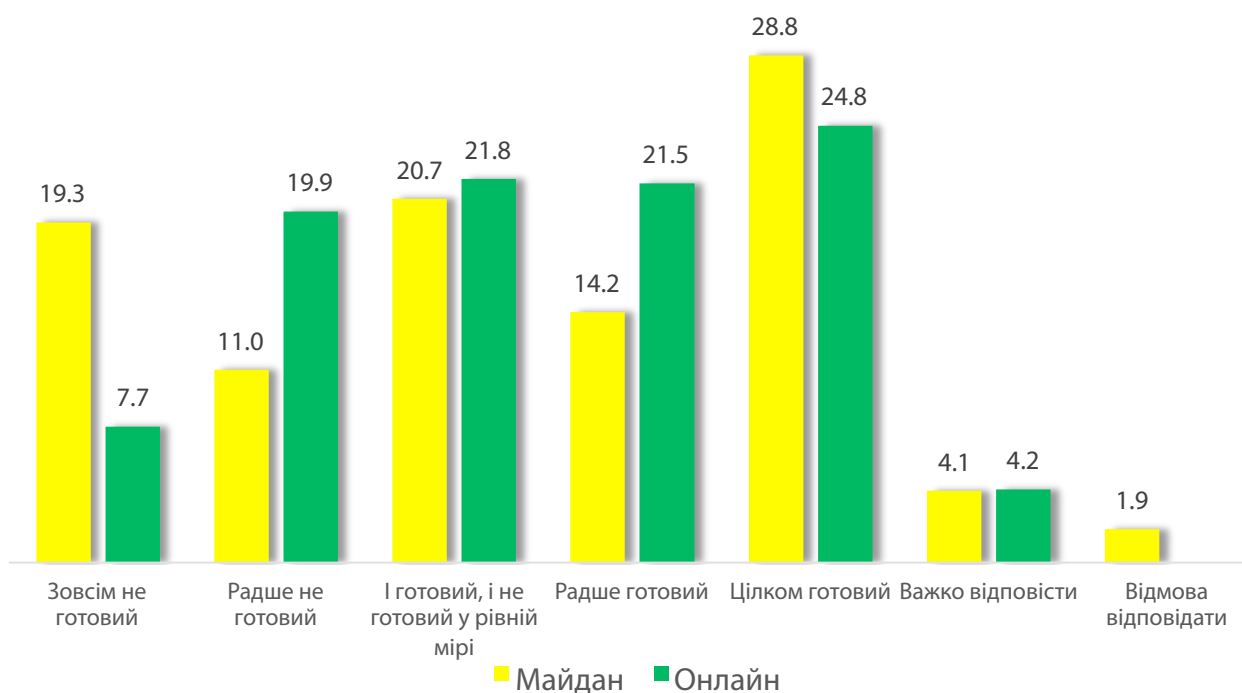
Усі повинні дотримуватися визначених правил, навіть якщо це не завжди вигідно і зручно

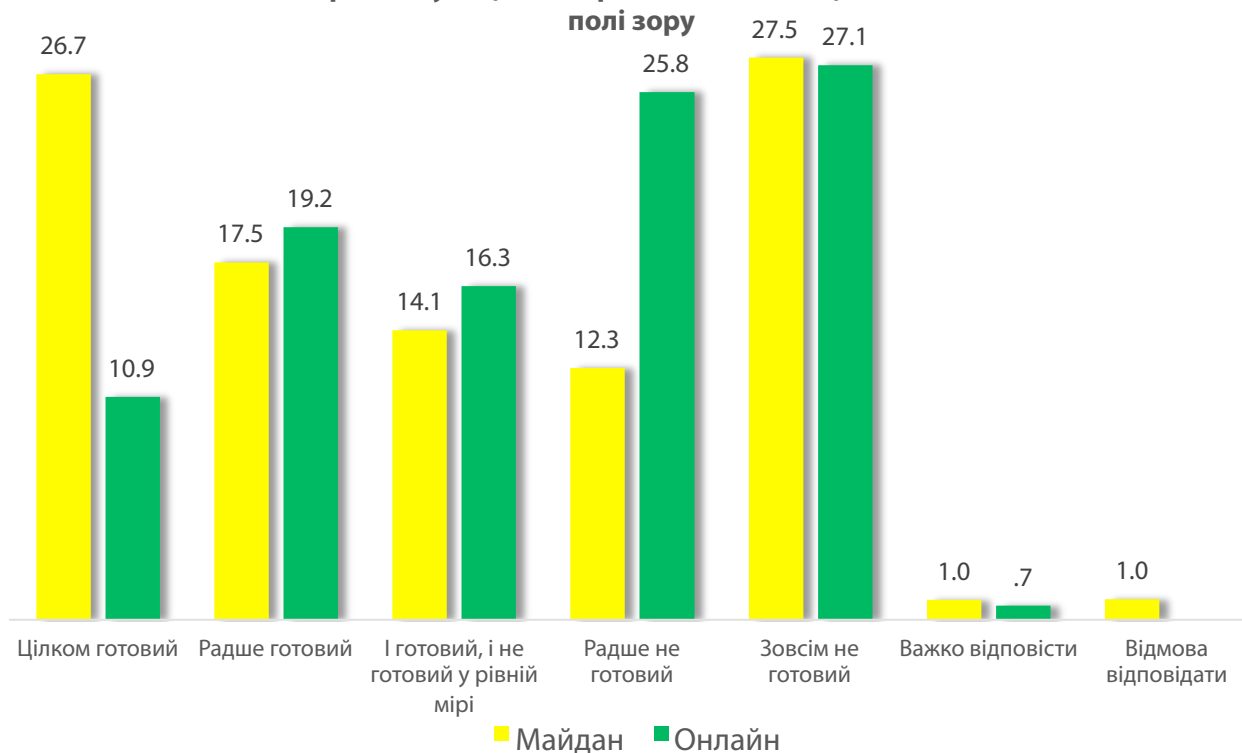
Чи ви готові віддячити чиновнику, який пришвидшив отримання необхідного документа у скрутний для вас час

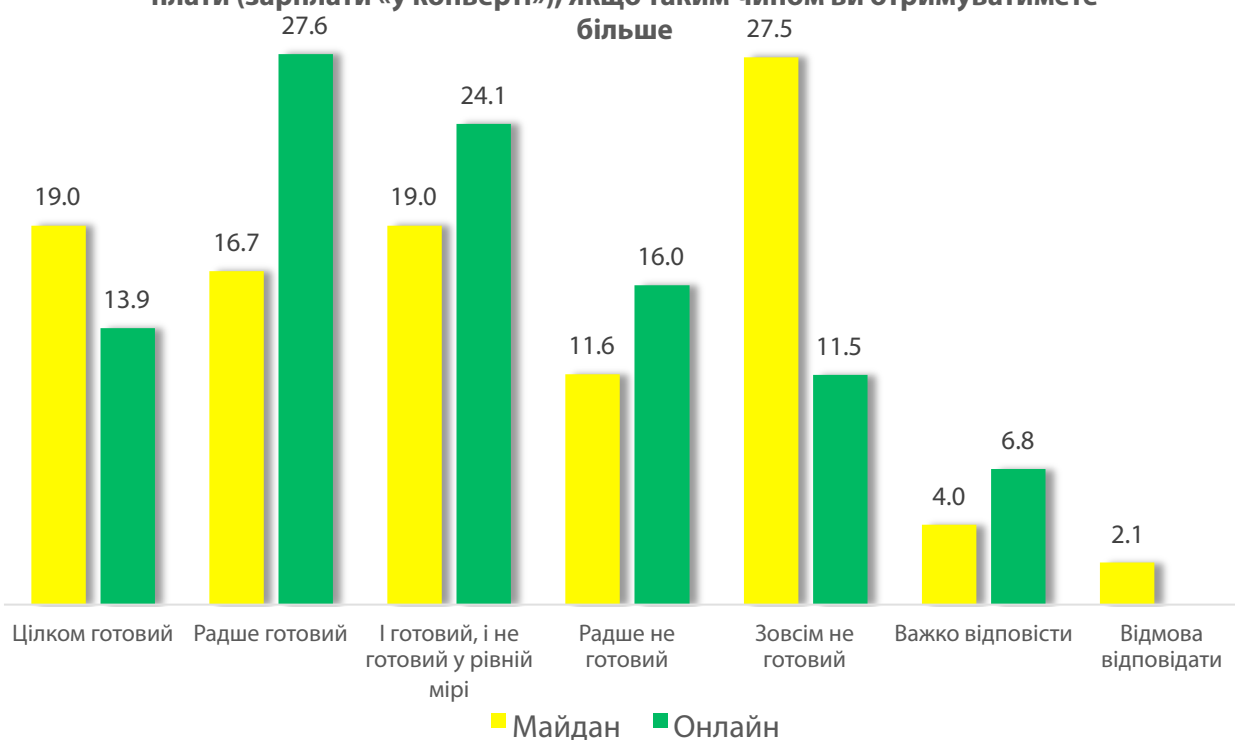
**Чи ви готові відмовитися пройти поза чергою в кабінет до вашого
знайомого чиновника, навіть якщо він вас сам запросить**

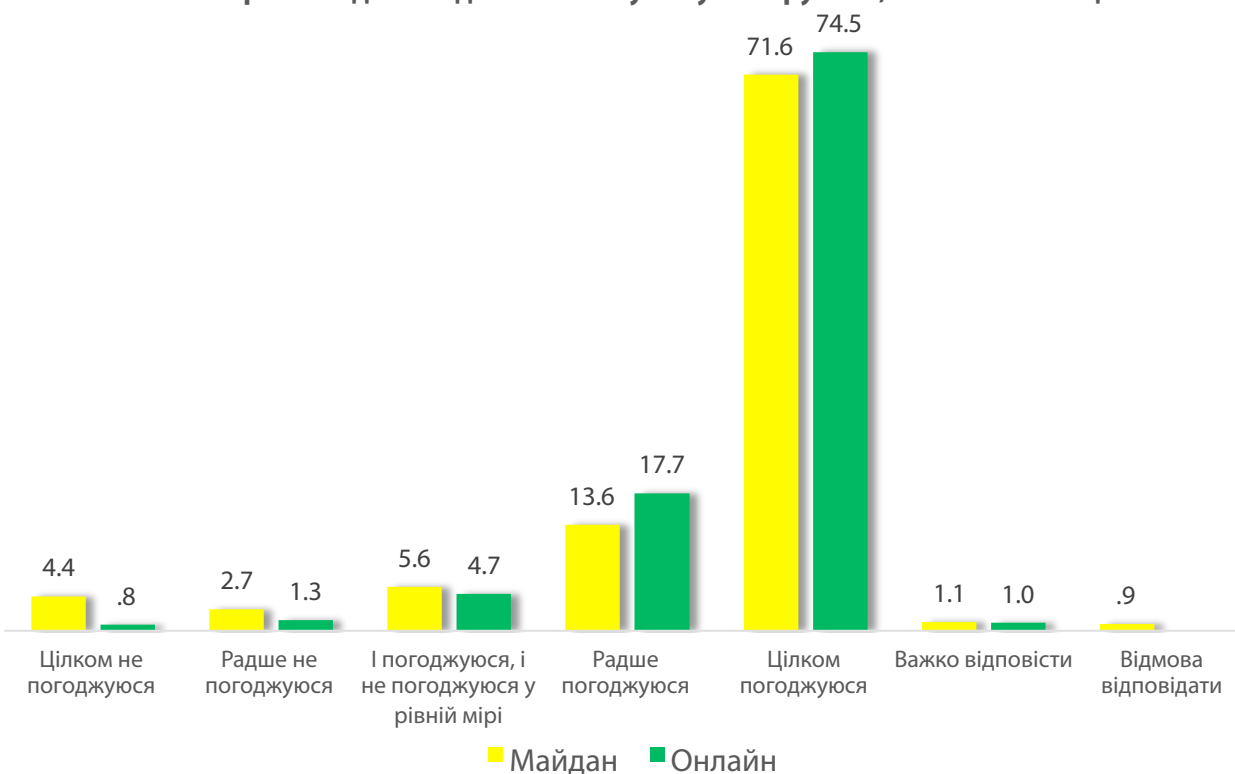
**Чи ви готові перейти вулицю на червоне світло, якщо автомобілів немає в
полі зору**

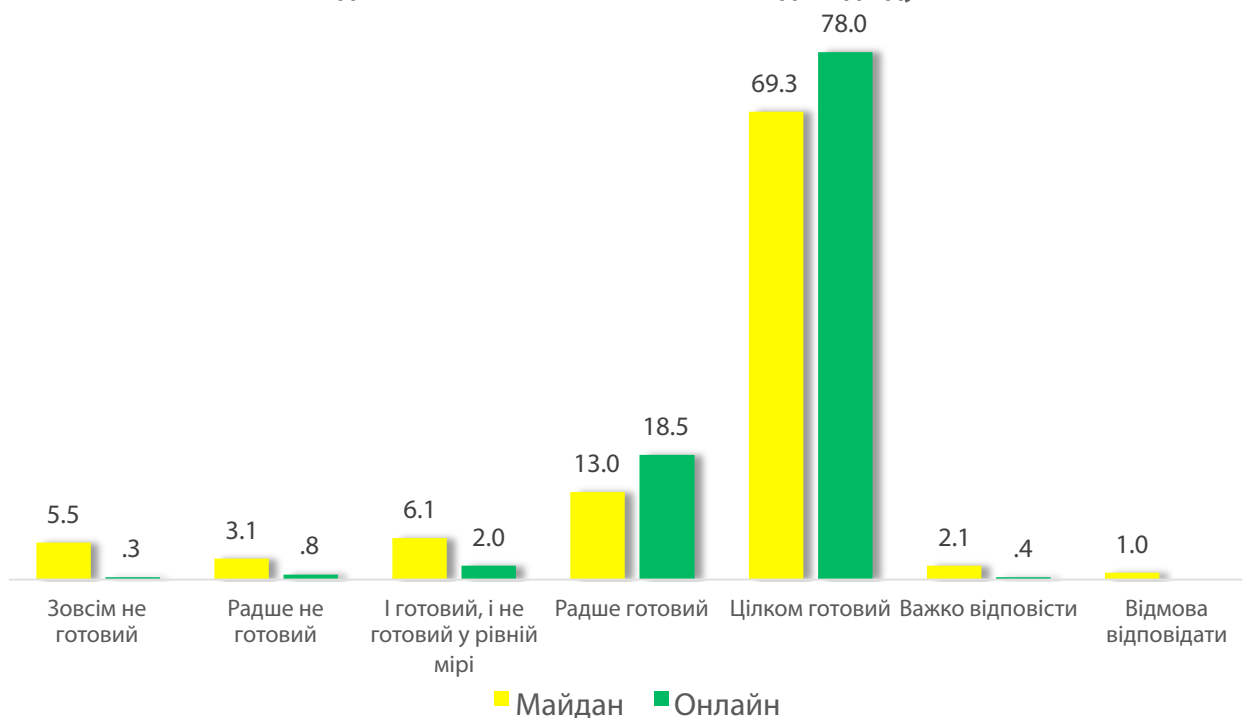
Чи ви готові погодитись на отримання неофіційної частини заробітної плати (зарплати «у конверті»), якщо таким чином ви отримуватимете більше

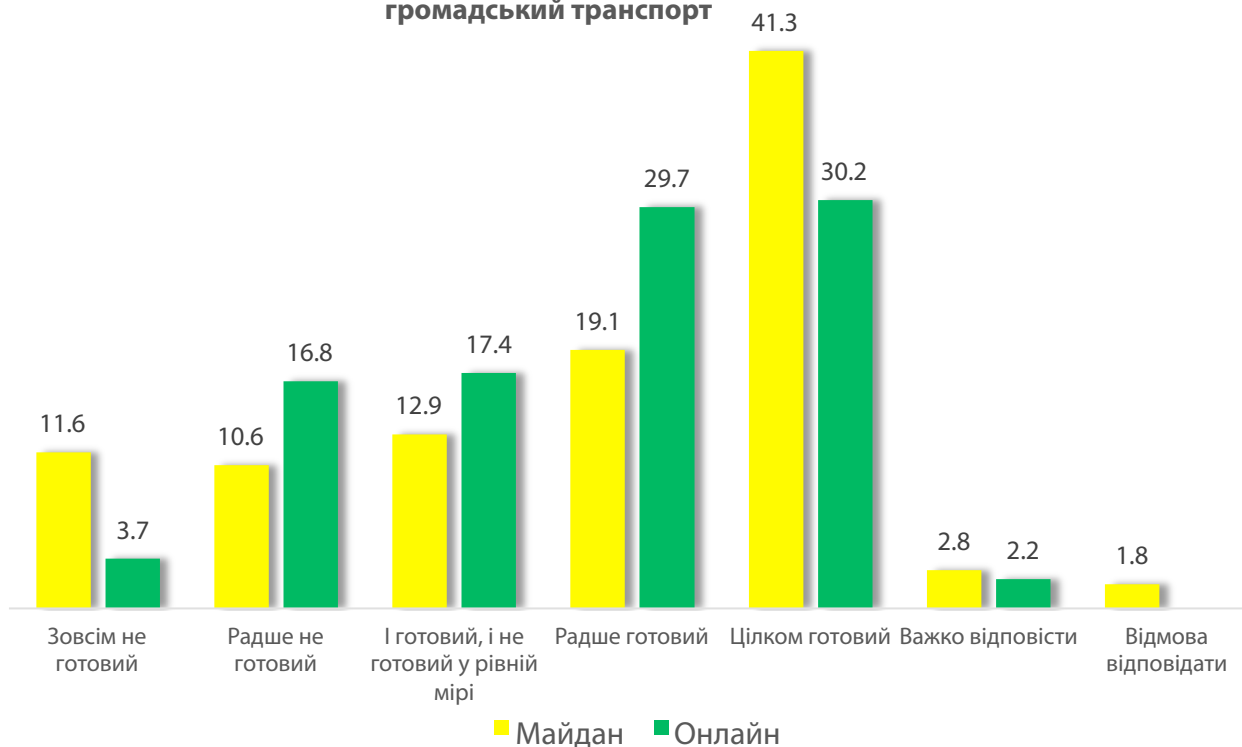
Базові права жодної людини не можуть бути порушені, навіть злочинця

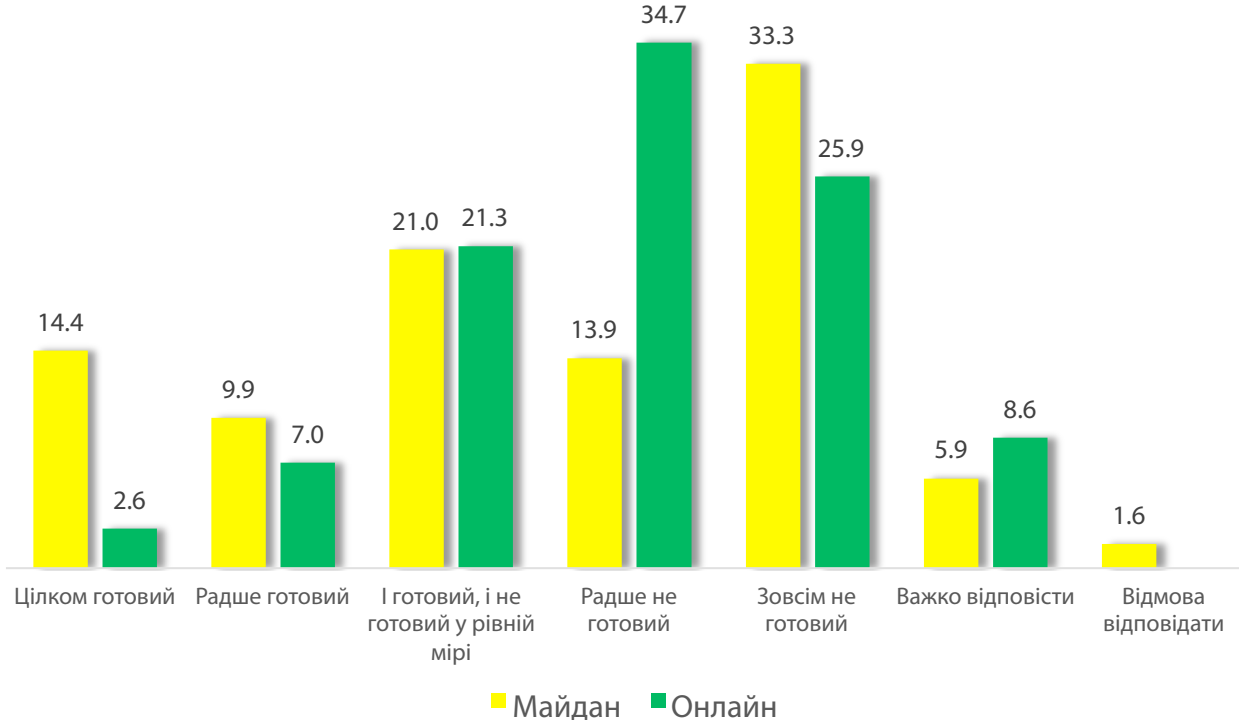
Чи ви готові відмовитися від відвідування улюбленого кафе у зв'язку із випадками зневажливого ставлення до відвідувачів

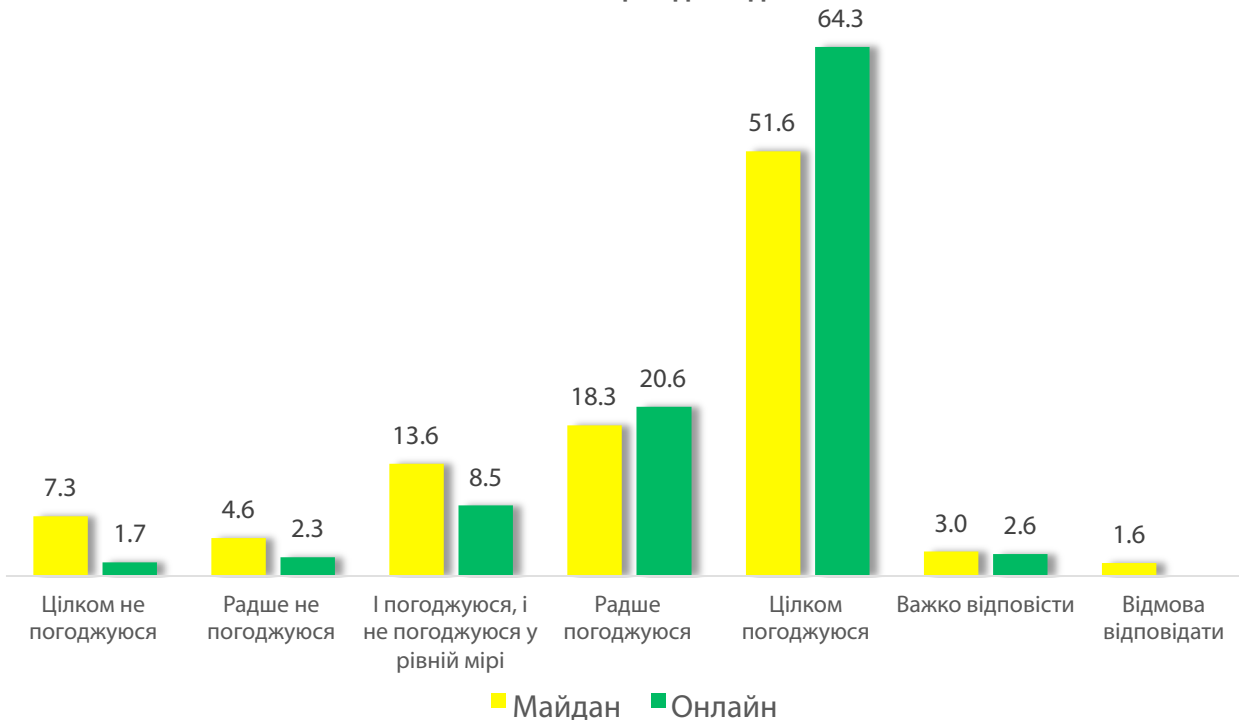
Чи ви готові офіційно поскаржитися на перевізника через брудний громадський транспорт

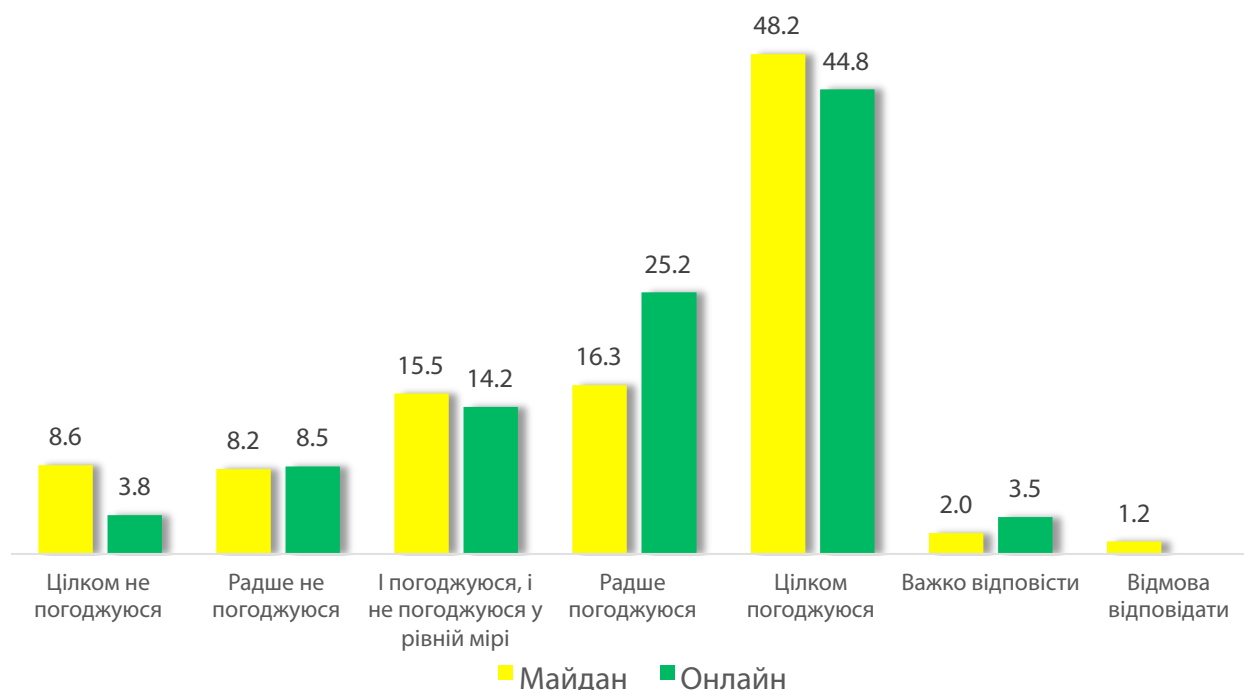
**Чи ви готові голосувати за політика, який публічно образив свого
опонента**

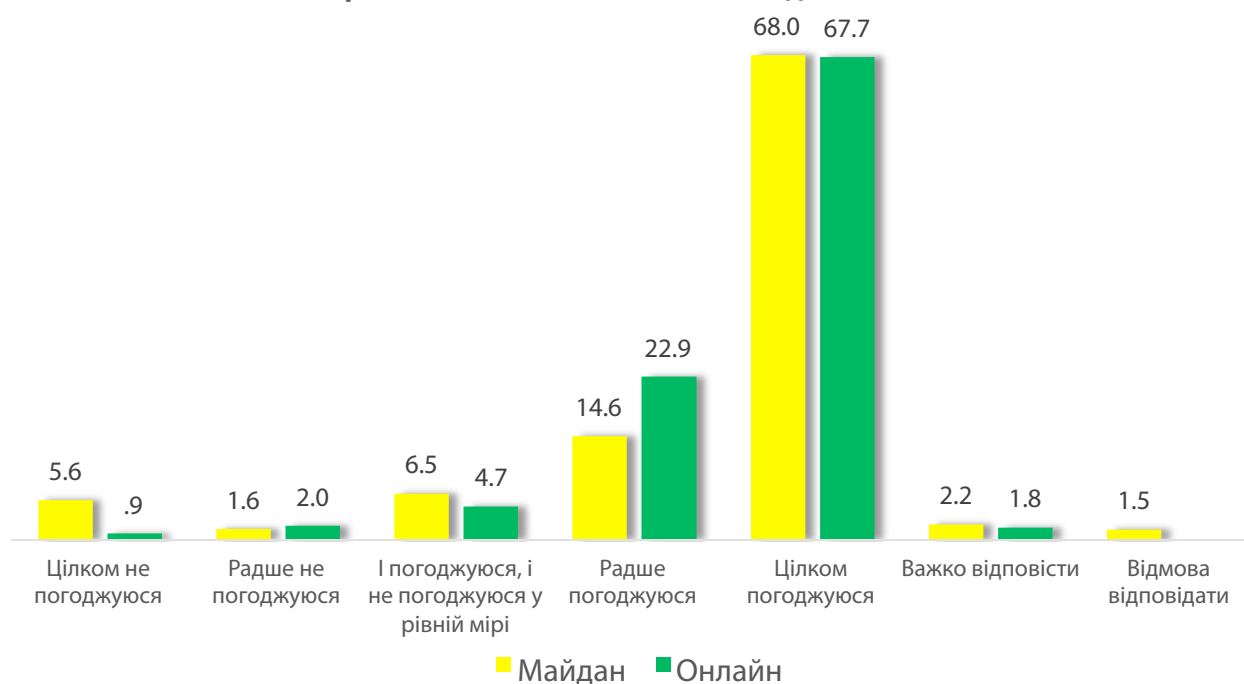
**Особи, які дозволяють собі ображати представників будь-яких меншин
повинні нести за це відповідальність**

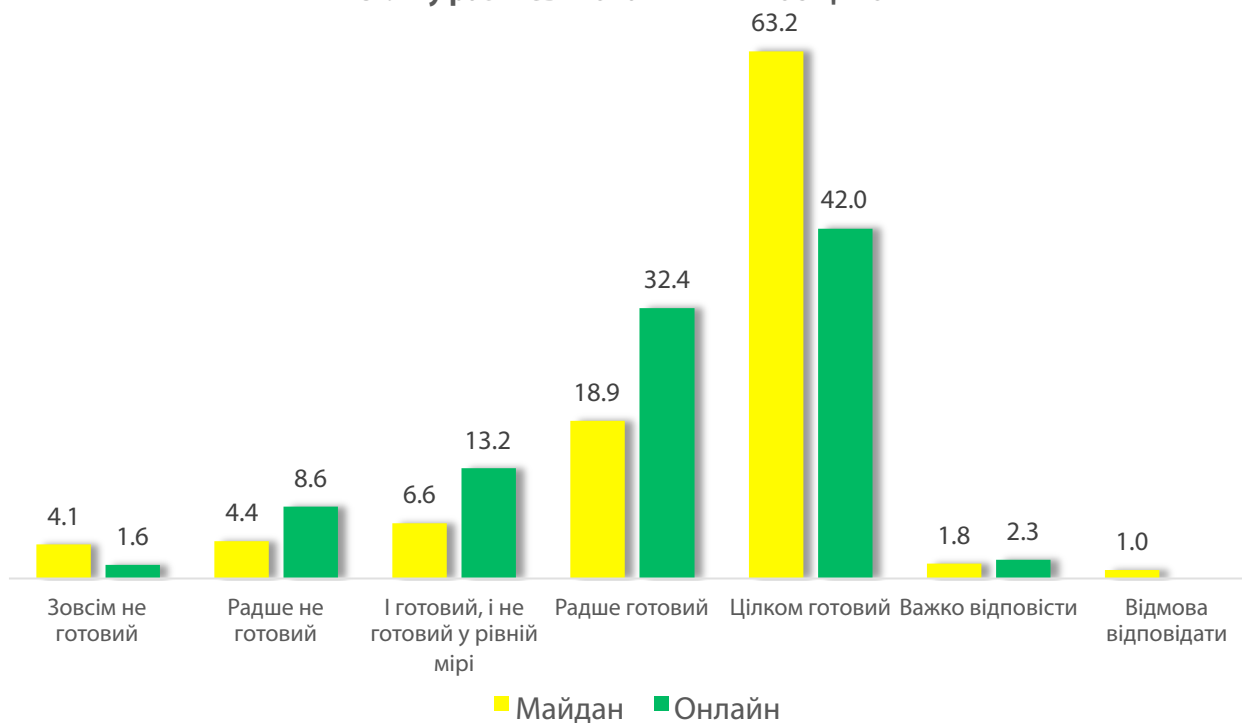
Незалежно від статі особи мають право бути в однаковій мірі залучатися до різноманітних видів робіт: від догляду за дітьми до роботи на будівництві

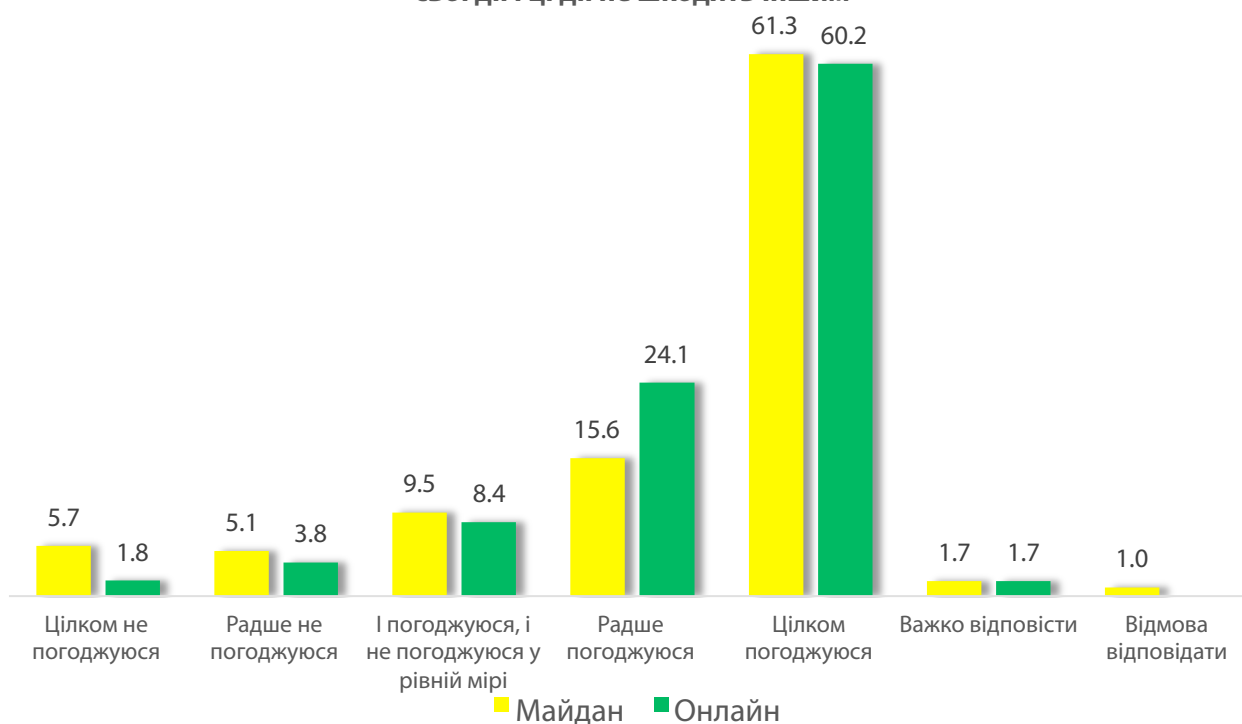
Найкращим для України політичним режимом буде такий, при якому люди делегують повноваження управляти країною народним обранцям, разом з тим вимагаючи їхньої підзвітності

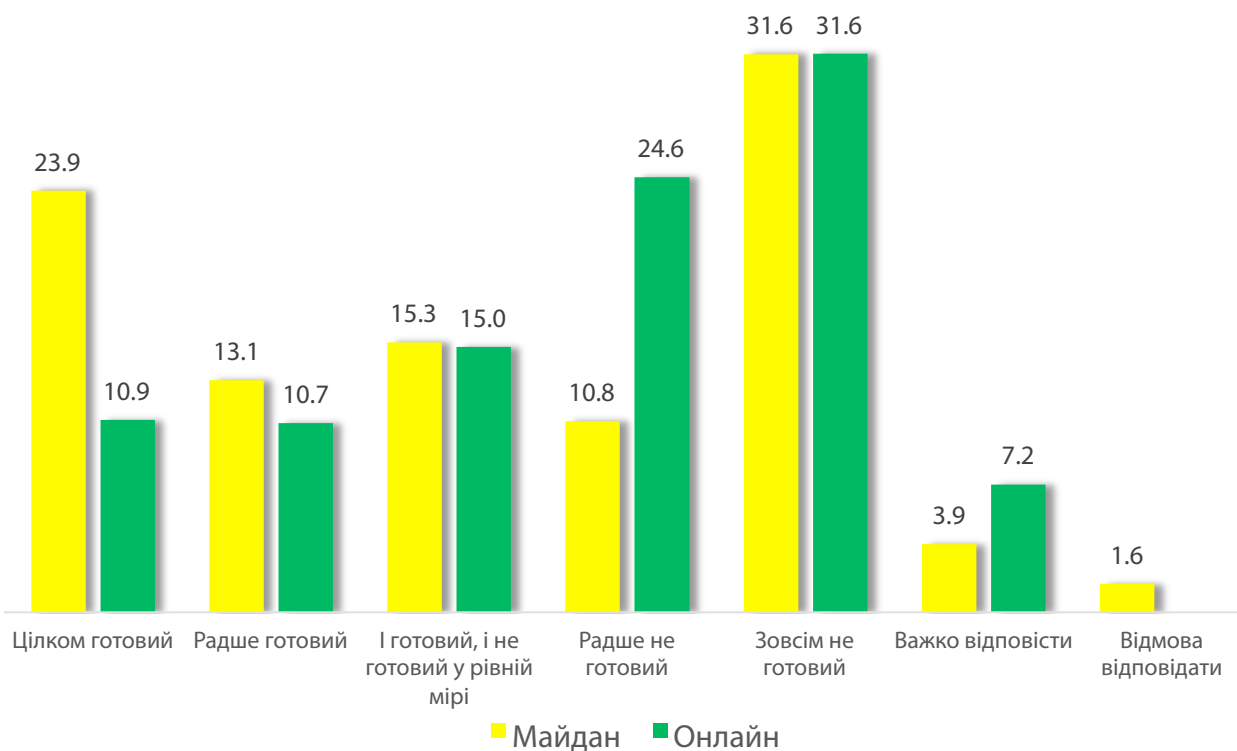
Чи ви готові звернутися з офіційною вимогою до кандидата/політичної сили у разі невиконання ними обіцянок

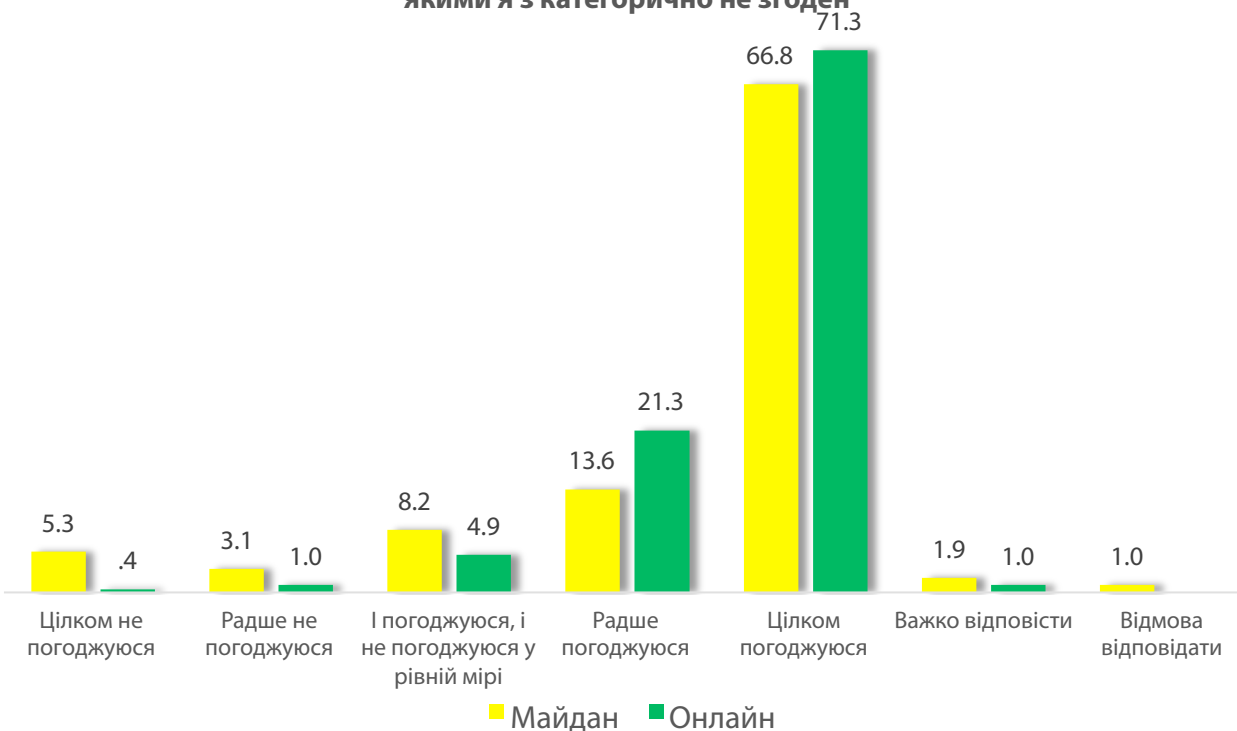
Кожна людина може робити що хоче за умов, якщо вона відповідає за свої дії і ці дії не шкодять іншим

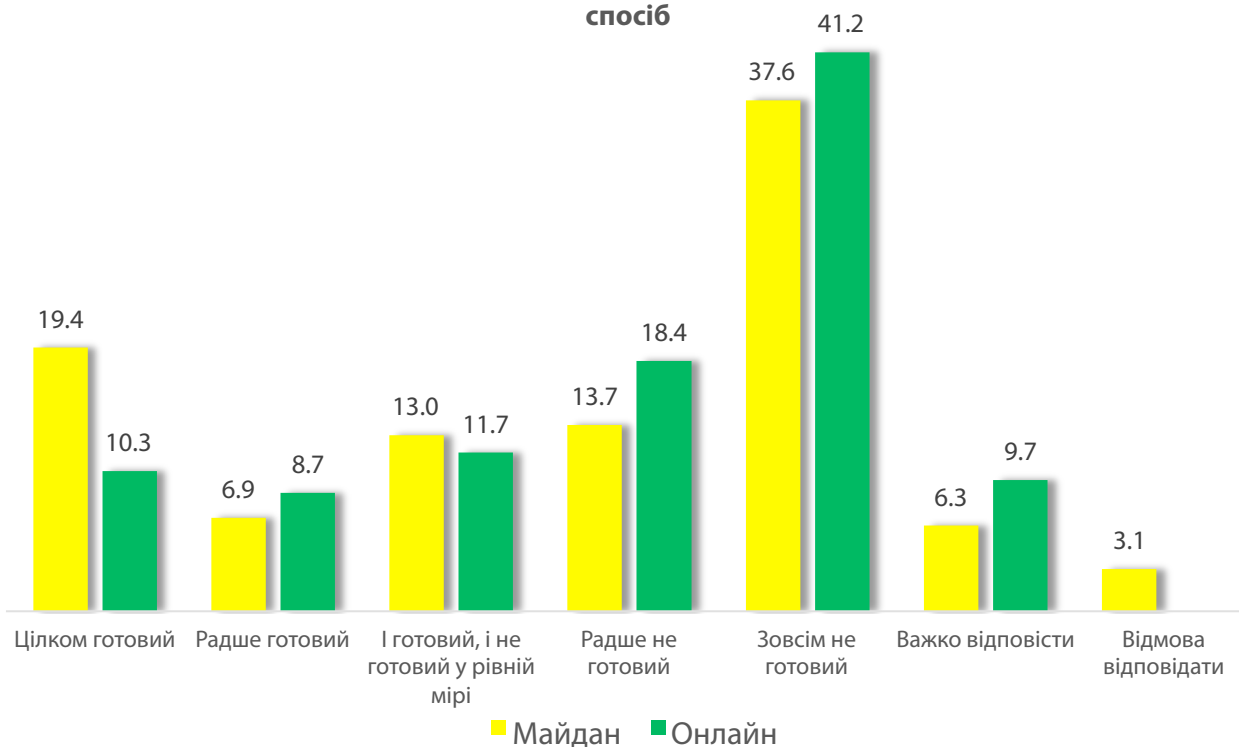
Чи ви готові підтримати заборону діяльності окремих медіа в Україні

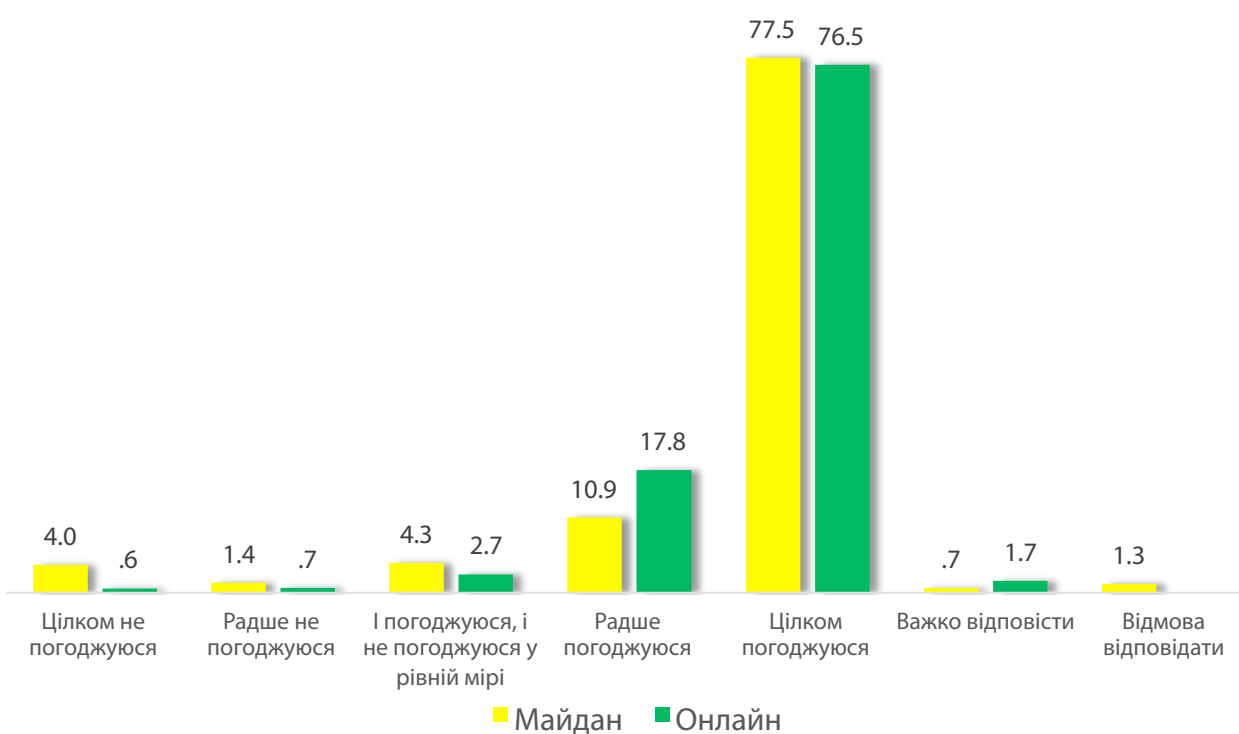
Різні думки і точки зору мають однакове право на існування, навіть ті, з якими я з категорично не згоден

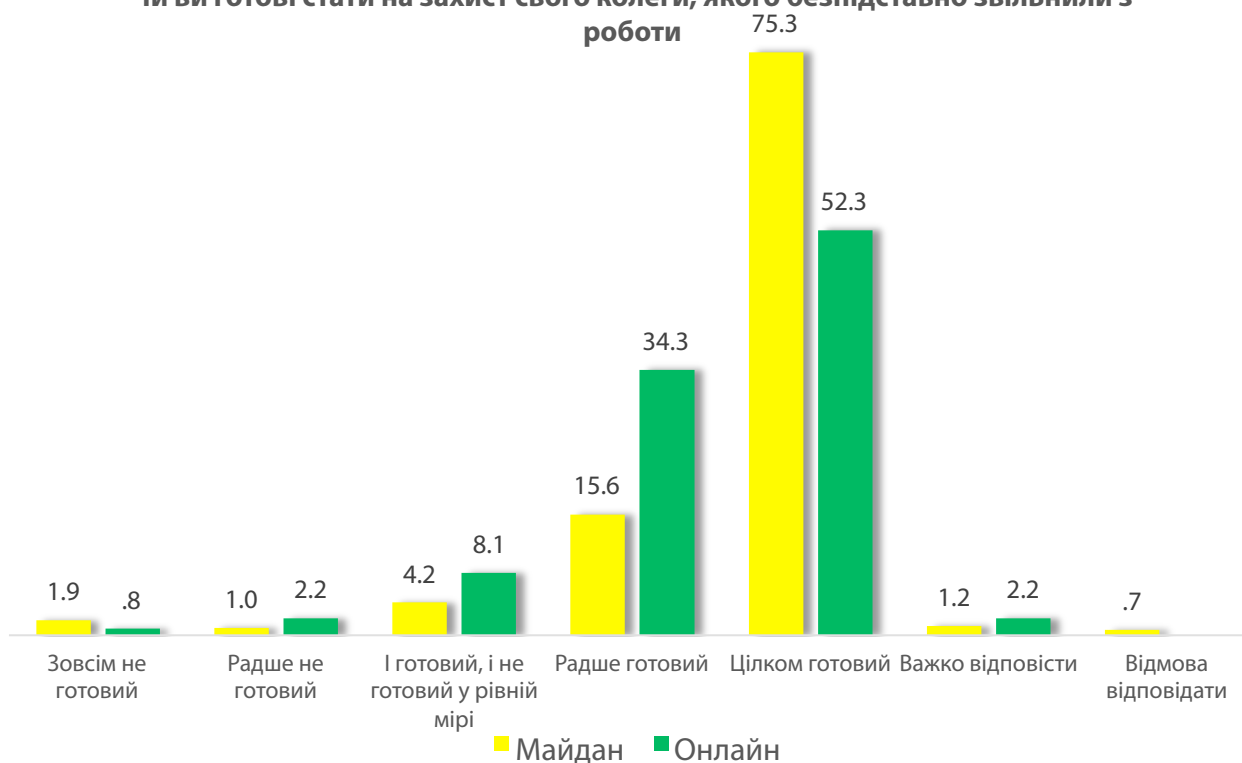
Чи ви готові підтримати законодавчу вимогу трактування історії в один спосіб

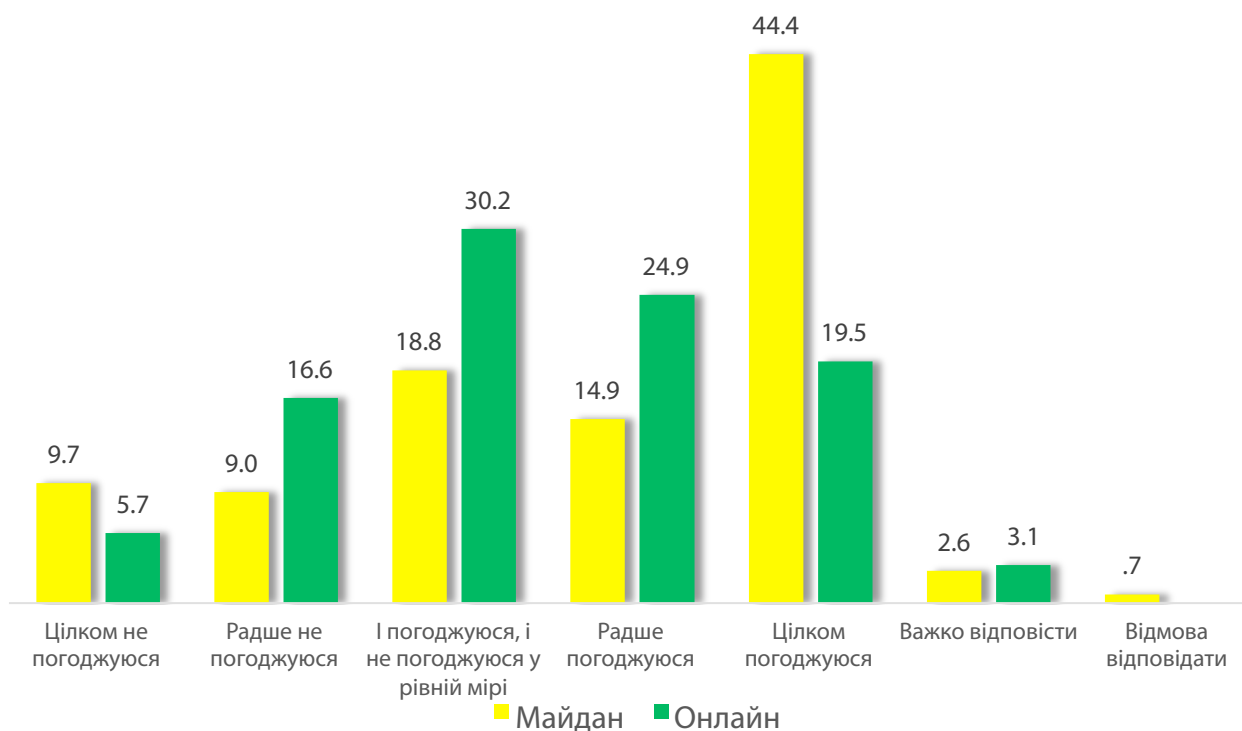
У випадках несправедливих дій щодо окремої людини колеги і однодумці повинні виходити на її захист

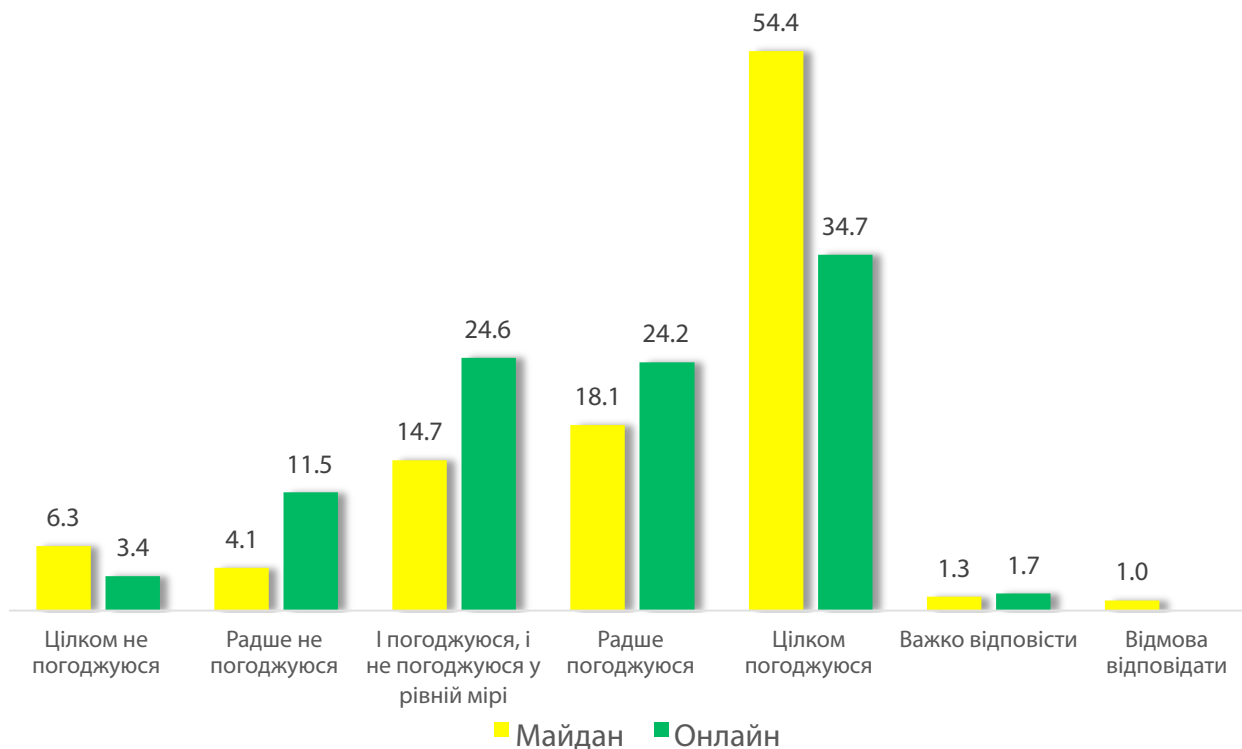
Чи ви готові стати на захист свого колеги, якого безпідставно звільнили з роботи

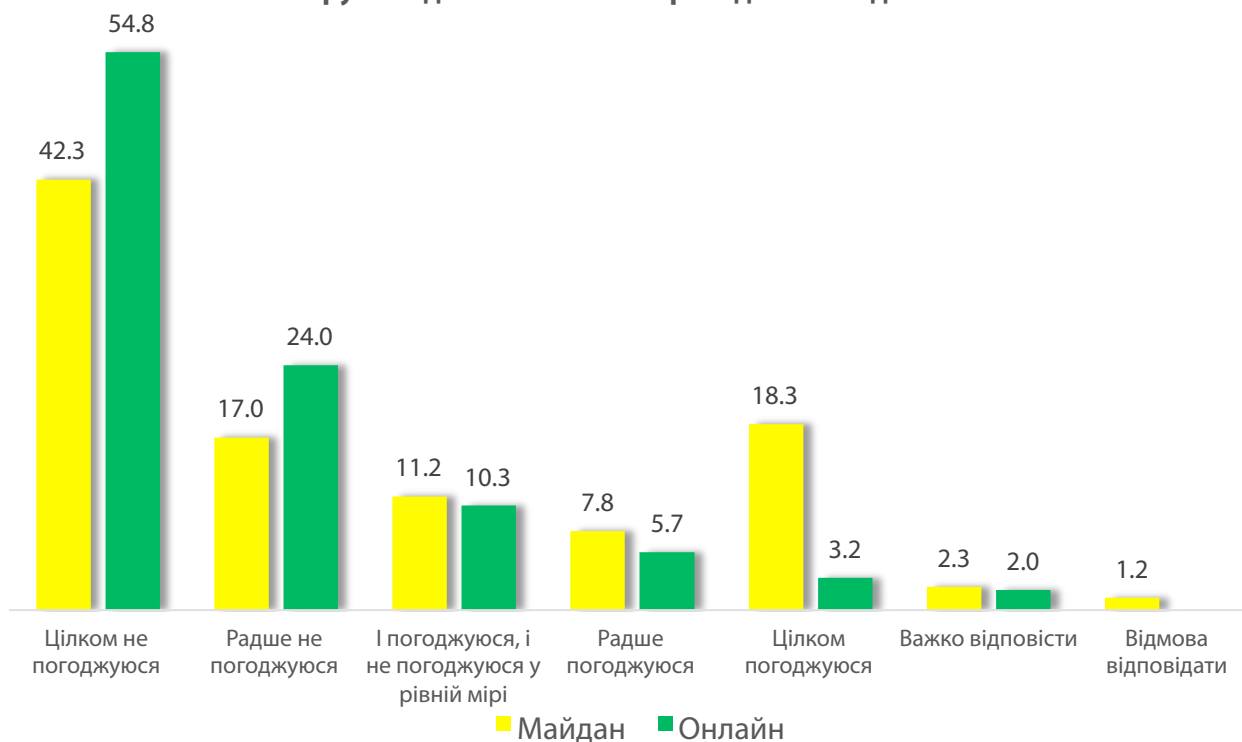
У суспільстві багаті зобов'язані опікуватися бідними

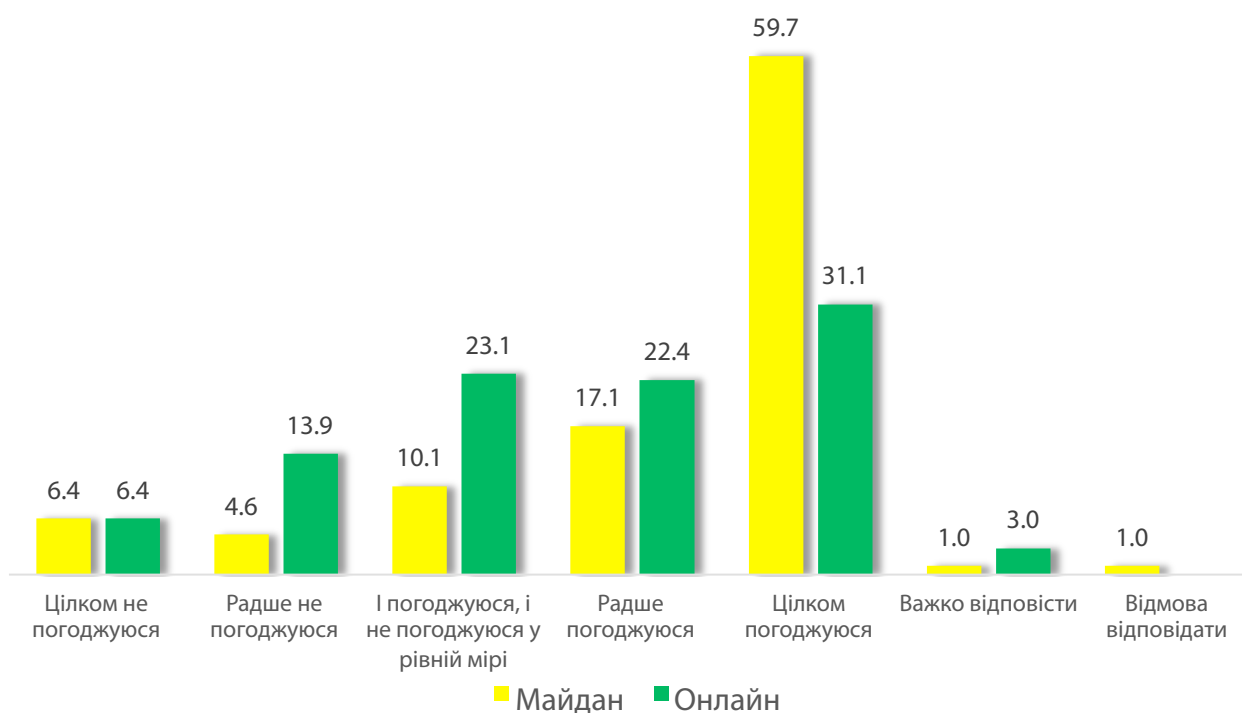
Держава відповідає за матеріальне благополуччя громадян

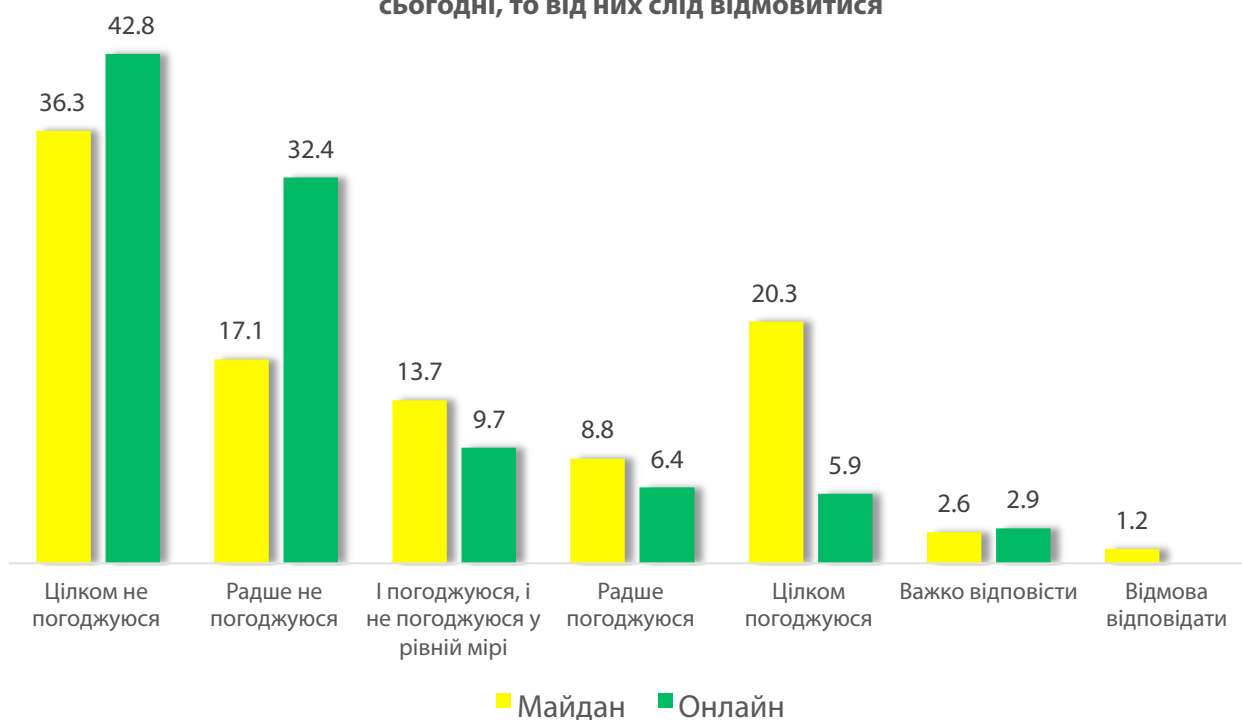
Більшість владних повноважень в країні повинні бути зосереджені у руках однієї сильної та справедливої людини

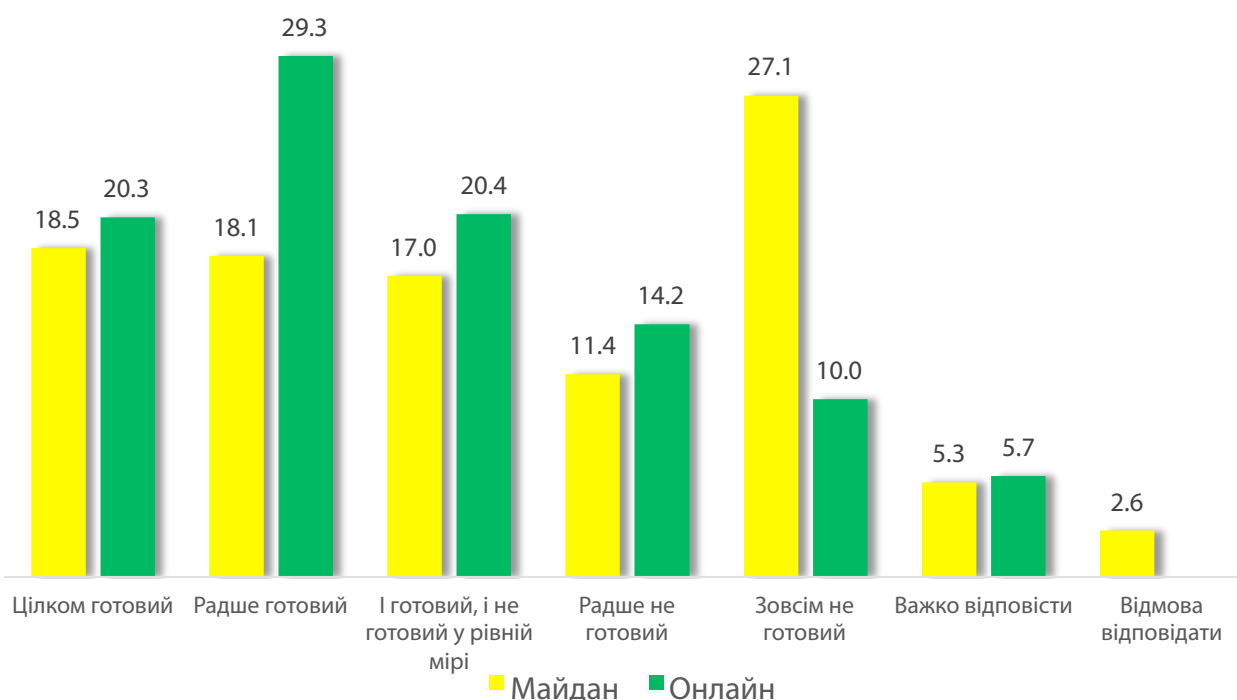
Держава повинна кожному гарантувати робоче місце

Якщо впровадження реформ, спрямованих на досягнення добробуту у майбутньому, негативно вплине на матеріальний стан населення сьогодні, то від них слід відмовитися

Чи ви готові до того, що реформування ЖКГ спричинить відчутне збільшення тарифів

Соціально-демографічні та регіональні характеристики респондентів

Стать	Онлайн (%)	Майдан (%)
Чоловіча	41,5	73,3
Жіноча	58,5	26,7

Вік	Онлайн (%)	Майдан (%)
до 18 років	1,4	3,8
19-24	15,2	23,2
25-34	45,1	33,2
35-44	23,3	15,6
45-54	10,6	13,2
старше 55	4,3	11,0

Регіон	Онлайн (%)	Майдан (%)
АР Крим	1,5	2,8
Вінницька	1,4	6,6
Волинська	0,8	1,4
Дніпропетровська	5	6,1

Донецька	1,8	3,3
Житомирська	0,6	3,8
Закарпатська	1,4	2,8
Запорізька	6,4	1,9
Івано-Франківська	1,9	7,1
Київська	37,4	14,0
Кіровоградська	0,8	1,7
Луганська	0,3	3,0
Львівська	21,7	6,8
Миколаївська	0,8	3,0
Одеська	3,5	2,3
Полтавська	0,8	2,5
Рівненська	1,2	4,5
Сумська	0,9	3,0
Тернопільська	1,6	5,1
Харківська	5,9	2,2
Херсонська	0,5	2,3
Хмельницька	1,1	3,8
Черкаська	0,8	3,4
Чернівецька	1,3	3,6
Чернігівська	0,8	3,0

Подяка

Проект є некомерційним.

За допомогу у проведенні дослідження організатори висловлюють особливу подяку волонтерам, які допомагали із збором даних на Майдані:

Лариса Немеш , Світлана Коломиєць, Галина Юркевич, Оксана Хмеленко, Леся Єдинак, Віталій Руденький, Наталка Боровик, Галина Танай, Іванна Салига, Іван Лукеря, Павло Калюк, Марина Пилипишин, Марія Вергелес, Тарас Чайківський, Сергій Хома, Тарас Бик, Оксана Гуменюк, Євген Мордвінов, Денис Степанов, Людмила Гавриш, Уляна Гошко, Вероніка Пилиплук, Юля Ткаченко, Дмитро Кулібаба, Таня Саніна, Леся Бородай, Таня Ляшенко, Максим, Юля Корнійчук, Соломія Білецька, Тарас Бик, Юля Шульга, Дмитро Мухорін, Анастасія Римар, Настя Денисенко, Олександр Пак, Галина Танай, Іванна Салига, Оля Мацишин, Марія Воротіліна, Наталя Мартиненко, Юля Карпета, Іванна Салига, Вікторія Гутнікова, Володимир Семеніхін, Тарас Палько, Роман Стерхалюк, Олександр Маханець, Софія Скрипнікова, Ліля Чулівська, Ірина Коваль, Валентин Дегтяр, Яна Мулявська, Аліна Фільваркова, Юля Забеліна, Григорій Поровой, Дмитро Супручук, Володимир Бербелюк, Анастасія Левкова, Світлана Одинець, Анна Ісаєва, Ярина Корбун.